No. 5 GEHEIM MEI 1933

OFFICIEEL BULLETIN

VAN DE I.·. O.·. G.·. V.·. M.·. "LE DROIT HUMAIN" IN NEDERLAND
ONDER HET BEHEER VAN DEN SUP.·.·. CONS.·.·. UNIV.·.·. MIXTE.

Redactie-Adres:
A. P. VAN MEERWIJK-VERDONCK
Oosterduinweg 250
AERDENHOUT

Administratie-Adres:
A. P. KRAAIJEVELD
Jacob Catslaan 6, ZEIST,
Postrekening N⁰. 89582

HOOFDREDACTIE: NAT.·.·. RAAD DER I.·. O.·. G.·. V.·. M.·.

OFFICIEEL.

St. Jansfeest.

In verband met een afspraak tijdens de voorlaatste bijeenkomst met Afgevaardigden betreffende de viering van het St. Jansfeest, wordt hierbij aan de Loges medegedeeld dat het ditmaal aan hen wordt overgelaten die viering hetzij zelfstandig, hetzij in gemeenschap met andere Loges in hun omgeving te doen plaats hebben. Met het oog op de samenstelling der Arbeidstafels wordt dit nog even in herinnering gebracht.

Ingevolge de gehouden bespreking in de vergadering met Afgevaardigden, heeft de Nat.·. R.·. besloten, dat in het vervolg vóór toestemming tot inw.·. gegeven kan worden, afgewacht zal worden of ook in andere Loges bezwaren bestaan tegen inw.·..

De gang van zaken wordt nu als volgt:

Als Loges aanvraag krijgen voor toelating tot lid door een prof.·., dient zulk een aanvraag eerst voorgelegd te worden aan den Nat.·. R.·., via den Gr.·.·. Secr.·.·., voor bericht of geen bezwaar bestaat tegen het in behandeling nemen. Indien bij den Nat.·. R.·. geen bezwaar bestaat, dan wordt dit aan de Loge medegedeeld.

De Gr.·.·. Secr.·.·. zendt aan de verschillende Loges mededeeling van het ingekomen verzoek, hen vragende binnen 4 weken van mogelijk bestaande bezwaren hunnerzijds mededeeling te willen doen. Gedurende deze 4 weken kan de vragende Loge reeds met het gewone onderzoek beginnen en indien inmiddels bij den Gr.·.·. Secr.·.·. bezwaren

zijn ingekomen, zoo worden deze door hem aan de betrokken Loge doorgegeven, die dan bij de beoordeeling van den Cand.·. daarmede rekening houden kan.

Circa 5 weken na ontvangst van de mededeeling dat de Cand.·. in behandeling kan worden genomen, kan dus de Loge overgaan tot de 2e stemming. Daarna wordt weder de gebruikelijke weg gevolgd.

MENSCH-PLANEET-GETAL.

(Vervolg).

Hier heb ik iets aangehaald dat tot nu toe buiten beschouwing gebleven was, n.l. het planetaire alfabet. Iedere Planeet en ieder Getal heeft beheersching over bepaalde letters van het alfabet. De meeningen over deze beheersching loopen bij de verschillende schrijvers in onderdeelen uiteen, waardoor verschillende systemen ontstaan zijn. Van deze verschillende systemen heb ik er een uitgekozen dat mij in practijk vrij goed voldoet en dat ik hier laat volgen.

1	a	j	s	Zon +
2	b	k	t	Maan —
3	c	l	u	Jupiter
4	d	m	v	Zon —
5	e	n	w	Mercurius
6	f	o	x	Venus
7	g	p	ij	Maan +
8	h	q	z	Saturnus
9	i	r		Mars

Een ander veel gebruikt systeem is het volgende:

1	a.	e.	y.	i. (lang)		
2	b.	k.	r.	pp,	g (hard) o (kort) 9 ×	
3	j.	g. (zacht)		sh.	l.	
4	d.	t.	m.			
5	n.					
6	u.	oo.	v.	w.	s.	
7	r.	o. (aan het begin van een woord)				
8	p.	ph.	f.	h.	(uitgesproken)	ch. (hard
9	th.	tz.				

Ik kan een ieder aanbevelen om met deze beide systemen eens proeven te nemen, het zal U zeker de moeite loonen. Samenvattende wat hier over de Getallen en de Planeten gezegd is, komen wij tot de volgende tabel:

1. Zon +	Leven i. d. geest.
2. Maan —	Bevruchting i. d. stof.
3. Jupiter	Idealisme.
4. Zon —	Leven i. d. stof.
5. Mercurius	Rede
6. Venus	Liefde.
7. Maan +	Bevruchting i. d. geest.
8. Saturnus	Beperking.
9. Mars	Kracht.

Het hierboven gegeven Getallen-systeem kan men op alle Inwijdingsritualen toepassen, omdat alle Inwijdingssystemen op den sterrenhemel gebaseerd zijn. Ik heb deze methode toegepast op de verhalen in het B∴ v. d. H∴ K∴ en haar goed bevonden; zij werpt licht op vele dingen in dat boek die men anders voorbij ziet en als los van de dingen beschouwt. Een ander losstaand getal verkrijgt een diepe beteekenis, indien wij het bezien in het licht van den Sterrenhemel.

Ik hoop met dit artikel een deel van het verband te hebben aangetoond, dat er bestaat tusschen

Mensch-Planeet-Getal,

dat is, tusschen Aanschouwen, Invloed en Symbool, en tevens hoe schoon het wonderbare bouwwerk is dat de O∴ B∴ aan het optrekken is.; alle deelen passen nauwsluitend in elkaar en ook wij zijn één van die deelen. Ons past met diepen eerbied dit werk gade te slaan en een groote dankbaarheid te gevoelen dat wij oogen hebben om te zien, ooren om te hooren en een mond om te getuigen van de Grootheid van den Allerhoogste. Dankbaar tevens voor de symbolen die wij hebben mogen leeren kennen en liefhebben.

Laten wij het echter niet laten bij gadeslaan, doch krachtig medearbeiden aan den opbouw van den T∴ van K∴ S∴!

Br∴ R. NACHTWEH.

DE TOEKOMST DER VRIJMETSELARIJ.

In Duitschland hebben de leden van onze Orde de daar bestaande Loges ontbonden. Datzelfde is door een aantal andere Duitsche Grootloges geschied; één heeft zich vervormd tot de „Duitsche Orde Frederik de Groote" en het woord „Vrijmetselarij" uit haar naam geschrapt.

Bij het vernemen van deze tijdingen zullen vele leden zich afgevraagd hebben: Waartoe was dit noodig? en: Waar gaat het heen met de Vrijmetselarij, ook in ons land?

Wat in Duitschland geschiedde staat niet op zichzelf. Wij hebben hetzelfde gezien in Italië en iets analoogs in Rusland, al waren de oorzaken in deze landen niet dezelfden.

Dat wij hier te lande Russische toestanden zullen krijgen is niet goed denkbaar. Nu Duitschland blijkbaar een krachtig bolwerk tegen het bolsjewisme wordt is het wel uitgesloten, dat wij de zegeningen van het communistische paradijs hier zullen genieten. De redenen, die tot opheffing der Vrijmetselarij in Rusland leidden, kunnen wij dus thans buiten beschouwing laten.

Maar iets anders is wat wij in Italië en Duitschland zagen gebeuren, iets wat zich ook in Hongarije en Japan voltrekt, nml. een geestesstrooming, die wanneer de teekenen niet bedriegen, ook in andere landen weerklank vindt en daar bezig is vasten voet te verkrijgen.

Wij willen hier natuurlijk niet ingaan op de politieke zijden, die dit vraagstuk heeft en evenmin op de excessen die, naar het schijnt dergelijke omwentelingen steeds vergezellen. Daarvoor is het hier allerminst de plaats. En nog veel minder willen wij hier een oordeel uitspreken over die nieuwe geestesstrooming en haar consequenties. Maar wij willen wijzen op de grondslagen van die strooming, die in andere landen de Vrijmetselarij heeft uitgeschakeld en nagaan of wij ook in Nederland voor dezelfde moeilijkheden zouden kunnen worden gesteld.

De nieuwe geest, die over Europa waait, heeft een negatieve en een positieve zijde. Zonder er in het minst een beoordeeling aan vast te knoopen kunnen we dan constateeren, dat de stroomingen, die zich onder den naam van Fascisme of Nationaal-Socialisme aan ons vertoonen, gericht zijn *tegen* de marxistische gedachte van klassenstrijd en internationale verbroedering van het proletariaat, *tegen* de liberale opvatting van het begrip vrijheid en *vóór* een nationale samenwerking van alle klassen en standen der maatschappij

met een ondergeschikt maken van de individueele vrijheid aan de belangen van de geheele natie.

Afziende van alle nevenstroomingen, die uit deze grondgedachten voortvloeien, zou men zeggen, dat er niets in is, wat niet door vrijmetselarij kan worden onderschreven. Er mogen dan al vrijmetselaren zijn, die in den klassenstrijd een middel zien om tot een doel te geraken, in wezen is de klassenstrijd niet maçonniek; de vrijmetselarij immers dringt aan op samenwerking, wil geen scheidsmuren, wil vereenigen en alles wat verdeelt wegnemen. Zoo zou men dus de gedachte van een samenwerking van alle klassen en standen juist bij uitstek maçonniek kunnen noemen.

Iets anders is het schijnbaar met de vrijheidsgedachte. In de vrijmetselarij wordt steeds de nadruk gelegd op de vrijheid van het individu, de vrije ontwikkeling, de vrije gedachte. Het gaat echter niet om de vrijheid als zoodanig; in de fascistische denkwijze gaat het om de toepassing van die vrijheid. Men heeft ook in den fascistischen staat de vrijheid zich te ontplooien, zooals men wil, te denken wat men wil, te handelen zooals men wil, mits dat handelen (en dan ook dat handelen alleen) niet tegen het algemeen belang ingaat. M.a.w. men mag de vrijheid niet vóór het individueel belang ten koste van anderen misbruiken. Ook dit vrijheidsbegrip is geheel met het maçonnieke „dienst"-begrip in overeenstemming. Ook op dezen grond is er dus geen reden voor de vijandige houding, die tegen de vrijmetselarij wordt aangenomen.

Ten slotte is er dan nog de kwestie van nationaal of internationaal. In de eerste plaats zijn de meeste maçonnieke Orden nationaal georganiseerd. Zoodat op dit punt geen aanleiding tot vijandschap zou kunnen bestaan. Bovendien is het fascisme slechts in zooverre nationaal, dat het dit nationale niet aan het internationale ondergeschikt wil maken.

Toch heeft men zich in Italië en ook in Duitschland, dat de Italiaansche gedachte overnam, tegen de vrijmetselarij gekeerd. Waarom? Er moeten toch wel zeer dringende redenen voor geweest zijn. Welke waren dan die redenen en zijn zij ook op de Nederlandsche Vrijmetselarij van toepassing?

Voor Italiê geldt in hoofdzaak, dat de Vrijmetselarij daar te lande sociaal-democratisch, en communistisch georiënteerd was. Een nationale anti-marxistische regeering had dus alle reden zich tegen een dergelijke vrijmetselarij te keeren. Maar de oorzaak lag in dit geval bij de Vrijmetselarij zelf, die zich, zooals in de meeste Romaansche

landen geheel op politiek terrein had begeven, zoodat de Italiaansche Loges in hoofdzaak centra waren van marxistische-revolutionaire agitatie.

Hier komen wij nu tot het punt, waar eigenlijk alles om draait. Wat behoort tot de taak der Vrijmetselarij en als zij zich strikt tot die taak bepaalt, komt zij dan in conflict met de staatsbelangen, zooals die door den fascistischen bril gezien worden?

In wezen is de vrijmetselarij een instituut tot ontplooiing van 's menschen geestelijke vermogens met toepassing van de haar eigen bijzondere hulpmiddelen: symboliek en ritueel. Hoe wij ons die innerlijke ontplooiing denken, welke invloed er naar onze meening van de symbolen en ritualen uitgaat, doet hier niet ter zake. Wij kunnen denken aan evolutie of aan een wekken van latente vermogens, wij kunnen de werking der symboliek op magische wijze verklaren of er andere beschouwingen aan vastknoopen, als we maar inzien, dat de vrijmetselarij een factor moet zijn bij ons *innerlijk* leven, dat het om een *geestelijk proces* gaat en dat die ontplooiing niet gebonden is aan één bepaalde opvatting, noch bij voorbaat vaststaande denkbeelden, op humanitair, ethisch, religieus maatschappelijk gebied tengevolge zal hebben. Het is een geestelijk proces, dat bewustwording zal geven omtrent de innerlijke eenheid van al het gebeuren, de samenhang van alles wat zich in de materieele wereld als uiterlijke feiten kristalliseert. Dit krijgen van dieper inzicht, beter begrijpen, dit komen tot hooger wijsheid is het wat de Vrijmetselarij ons geven kan, maar juist omdat dit maar door zoo weinigen werd begrepen en door nog minder vrijmetselaren in waarheid werd beleefd, hechtte men aan de Vrijmetselarij allerlei denkbeelden, die of geen, of slechts een verwijderd en niet noodzakelijk verband er mede hadden. De Vrijmetselarij werd daardoor vereenzelvigd met denkbeelden van vrijmetselaren, wier geestelijke horizon niet verder ging dan de in die denkbeelden besloten levens- en wereldbeschouwingen. Hierin ligt de kiem van een mogelijken ondergang der Vrijmetselarij, die het onderspit moet delven, zoodra in een land een wereldbeschouwing, de heerschende wordt die tegenover de door haar aanvaarde staat. Daar in Italie de Vrijmetselarij zich in hoofdzaak vereenzelvigd had met marxistische wereldbeschouwing, was haar lot bezegeld, zoodra het anti-marxistische fascisme de macht in handen kreeg.

In Duitschland golden andere factoren. Hier waren verschillende schakeeringen. De grootste groep was christelijk-nationaal georiën-

teerd. Doordat toevallig de nieuwe nationaal-socialistische strooming in haar uitingen ook christelijk-nationaal was, was het voortbestaan van deze groep mogelijk. Maar om niet verward te worden met maçonnieke richtingen, die zich aan andere wereldbeschouwingen verbonden hadden achtte zij het raadzaam de naam ,,vrijmetselaar" te laten vallen. Het voortbestaan van deze groep was echter niet het gevolg van het feit, dat zij zich tot het wezen der vrijmetselarij had bepaald — want dit was ook bij haar niet het geval — maar alleen omdat, zooals wij zeiden, haar algemeene opvatting identiek was met de wijze, waarop het Duitsche nationaal-socialisme de in aanmerking komende vraagstukken bekeek.

De tweede maçonnieke richting in Duitschland stond op het "humanitaire" standpunt. Zij belichaamde het liberale standpunt van de "waarde van het individu". In den grond was dit liberale idee de oorsprong van den marxistischen klassenstrijd. Het liberale vrijheidsbegrip immers, dat vooral na de Fransche revolutie de grondslag voor de samenleving vormde, leidde er toe, dat de individueele vrijheid misbruikt werd voor kapitalistisch-egoistische doeleinden. En het was deze uitbuiting van de massa, die in het marxisme zijn reactie vond. Aangezien nu het Nationaal-Socialisme evenzeer gekant is tegen den marxistischen klassenstrijd als tegen de liberaal-individualistische opvatting, paste de in deze wereldbeschouwing gekristalliseerde maçonnieke groep, volgens het nieuwe Duitsche staatsbegrip, niet meer in dezen staat. Zij zelve begreep dit en ontbond gedeeltelijk hare Loges. Voor een ander deel ontbond zij alleen de Groot-Loges, daarbij de Loges aan haar lot overlatende, terwijl een tweetal Groot-Loges hun bestaan trachtten te verzekeren door een telegram van trouw aan de nieuwe regeering te zenden.

De derde en kleinste maçonnieke groep, waartoe ook de Loges onzer Orde behoorden, legde sterk den nadruk op het internationale. Zij was hierdoor in strijd met de opvatting, dat een land vóór alles nationaal georganiseerd moest zijn en dat de boven-nationale belangen het beste worden gediend door ze in handen te stellen van bevoegde deskundigen. Het Nationaal-Socialisme is nml. niet tegen buitenlandsche relaties, maar wel tegen internationale organisaties. Gezien de gewijzigde omstandigheden hebben derhalve ook onze leden in Duitschland hun Loge ontbonden.

Wij zien uit het bovenstaande dus, dat in geen enkel geval het *wezen* der Vrijmetselarij een reden was voor voortbestaan of ontbinding in de staten, die zich op fascistische grondslag hadden

gesteld. Het criterium was uitsluitend: op welke wijze heeft de Vrijmetselarij zich aan een bepaalde levensbeschouwing gebonden en is die levensbeschouwing vereenigbaar met de nationaal-socialistische (fascistische) staatsidee. In dit verband is het ook begrijpelijk, dat Mussolini aan Italianen toestond lid te blijven van de Engelsche Grootloge. Hier immers is de Vrijmetselarij geworden tot een gezellig-weldadig genootschap, dat op geen enkele wijze met de fascistische gedachte in strijd is.

Thans de vraag: welke leering kan de Nederlandsche Vrijmetselarij uit het gebeurde trekken?

Men kan zich natuurlijk op het standpunt stellen, dat men met hetgeen in andere landen gebeurt weinig of niets te maken heeft. Niet omdat men er geen belangstelling voor heeft, maar omdat het hier te lande wel niet „zoo'n vaart zal loopen". Een Nationaal-Socialistische strooming mag dan in landen als Italië of Duitschland succes hebben, wij Nederlanders bezien de dingen nuchter, loopen niet zoo gauw warm. Bovendien wij houden niet van „import" en is Nederland niet het klassieke land van de „vrijheid"? Waarom ons hier dus bezorgd maken over iets, dat toch niet zal gebeuren?

Met een dergelijke redeneering kunnen we ons in slaap sussen en daarbij de kans loopen op een onaangenaam ontwaken. Want als we zien wat zich in de wereld voltrekt, dan kunnen we meer ontdekken dan een uitbarsting van een bepaalde mentaliteit in een of twee landen. Maar dan moeten we het gebeuren trachten te zien met de oogen van den historicus, d.w.z. ons losmaken van de wereld om ons heen en van wat daarin geschiedt. Dan moeten we de 19e en 20e eeuw op dezelfde wijze trachten te bezien als bijvoorbeeld de Middeleeuwen en de groote lijnen trachten te ontdekken, die voor de meesten onzer onzichtbaar zijn tengevolge van het netwerk van feiten en feitjes, die ze aan ons oog onttrekken.

Alleen de hoofdzaken aanstippende zien we dan, dat, terwijl in oude tijden de staat of het volk als het belangrijkste gold, in den loop der geschiedenis het individu meer en meer naar voren kwam. Langzamerhand kreeg het denkbeeld vasten voet, dat de staat er was voor de hem samenstellende individuen en dat de vrijheid van het individu zoo ver mogelijk doorgevoerd moest worden. Het was deze "liberale" gedachte, die meer en meer veld won en die in de Fransche revolutie haar bezegeling won. Weliswaar was het een

bloedige vastlegging van de uit het humanisme voortgekomen zienswijze, maar zij bracht het nieuwe ideaal niet alleen in Frankrijk, doch ook in het overige Europa en van daar uit verder over de wereld.

Spoedig echter ontaardde het vrijheidsideaal in een steeds sterker toepassing van die vrijheid ten eigen bate. De liberale overheid waarborgde een zoo groot mogelijke vrijheid aan ieder individu en zelfs niet-liberale regeeringen waren in zooverre door de liberale gedachte beinvloed, dat zij de vrijheid alleen daar beperkten, waar het staatsbelang dit naar hun meening eischte.

De vrijwel ongebreidelde vrijheid, waar het maatschappelijke verhoudingen betreft, leidde al spoedig tot het overheerschen van enkelingen, die met moreel geoorloofde en ongeoorloofde middelen zichzelf een machtspositie over hun medemenschen geschapen hadden. Het was een begin van het kapitalisme en de kapitalistische uitbuiting der massa, die theoretisch wel even vrij, maar door de omstandigheden in alle opzichten aan de kapitalistische machthebbers gebonden was. De zich ontwikkelende industrie, die van de vroegere huisnijveraars fabrieksarbeiders maakte, was slechts een phase in het geheele proces, maar de daarbij ontstaande menschonteerende toestanden, met hun hongerloonen, kinderarbeid en gedwongen winkelnering, brachten noodzakelijkerwijze een reactie teweeg.

Het was vooral Marx, die met zijn oproep tot het proletariaat de stoot gaf aan een georganiseerd verzet tegen de uitbuiting. Al waren zijn theorieën misschien niet onaanvechtbaar, zijn denkbeeld van de "klassenstrijd" sloeg in: een nieuw bedrijf was begonnen op het wereldtooneel en de menschen speelden hun nieuwe rollen, soms als individueele spelers, meestal als groote groepen figuranten.

Thans schijnt het of dit bedrijf ten einde loopt, of zelfs, dat al een nieuw bedrijf is begonnen. In Rusland is de "klassenstrijd" geëindigd met de overwinning van één klasse, in andere landen staan de klassen nog tegenover elkander [1]) en wie het winnen zal is nog onbeslist. Wij leven in een tijd van verwarring, velen zoeken een uitweg, weinigen zien er een en nu komt er, eerst uit Italië, dan uit Duitschland een nieuw geluid: Beëindigt den strijd tusschen de twee deelen van hetzelfde volk; wij zijn tegen kapitalisme en tegen marxisme, maar wij zijn vóór samenwerking van alle standen en

---

[1]) Misschien is het zoo wel wat al te eenvoudig voorgesteld, maar wij willen niet in details afdalen en alleen de hoofdlijnen bezien, omdat deze economische verhoudingen slechts zijdelings ons onderwerp raken.

klassen in hetzelfde nationale verband op den gronslag van Sociale rechtvaardigheid.

Dat breede lagen aan deze gedachte gehoor geven, haar vol enthousiasme verkondigen geeft te denken. Het herinnert aan de opkomst van de Renaissance, het Humanisme, het Liberalisme en andere stroomingen, die de wereld veroverden. We staan naar het schijnt voor iets anders dan voor een toevallige idee, waar een grooter of kleiner groepje menschen enthousiast voor loopt. We staan voor een keuze: de klassenstrijd tot het bittere einde òf de boeg omgooien en door samenwerking, gebaseerd op de nationaal-socialistische idee, komen tot een nieuwe maatschappij.

Op deze wijze bezien moeten wij terdege rekening houden met de mogelijkheid, dat ook hier te lande, met of zonder schokken, de nieuwe idee baan breekt en de stand van zaken tot in zijn grondvesten wijzigt. En dan klemt nog meer de vraag: Hoe moet het dan met de vrijmetselarij?

Bezien wij eerst de Orde werkende onder het Groot-Oosten der Nederlanden.

Deze is nationaal georganiseerd. Op dit punt zou zij dus bij de nieuwe richting passen. Officieel aan politiek doet de Orde niet, waar niet ontkend kan worden, dat de groote meerderheid harer leden behoort tot de liberaal georiënteerden. Het zal afhangen van de mate waarin de liberale gedachte de Orde beheerscht of haar voortbestaan onder een anti-liberaal regiem mogelijk is. Evenals een nieuwe gedachte het Nederlandsche volk kan doordringen, is het natuurlijk mogelijk, dat diezelfde gedachte ook binnen de Orde veld wint; waarschijnlijk is het echter niet. Het zijn elders, en zoo zal het ook hier te lande eventueel komen, vooral de jongeren, die voor de nieuwe denkbeelden gewonnen worden en het Groot-Oosten bestaat voor verreweg het grootste deel uit ouderen. Er is dan ook meer reden om te vermoeden, dat deze Orde een bolwerk voor het liberalisme zal blijven en als zoodanig door een nationaal-socialistische regeering niet geduld kan worden. Dat de Orde daarnaast zeer verdienstelijk werk doet zoowel in de besloten kring als in de buitenwereld, doet hier verder niet ter zake. Het gaat er om of zij in harmonie met de nationaal-socialistische gedachte kan werken en dit zal waarschijnlijk niet het geval zijn.

Met onze Orde staat het geheel anders. Zij heeft geen uitgesproken politieke richting; ook niet in de meerderheid harer leden. Degenen onder ons, die voor een bepaalde politieke overbuiging warm loopen,

vormen maar een klein percentage. De Loges bepalen zich in hoofdzaak, ja bijna uitsluitend met maçonniek werk in engeren zin, met de ontplooiing harer leden en de middelen daartoe: symboliek en ritueel. Bijna alle besprekingen, studies en bouwstukken in de Loges staan daarmede in verband. Op dien grond zou een voortbestaan onder een nationaal-socialistische regeering dus geen bezwaren ontmoeten. Bovendien bevat onze Orde veel jongeren, die eerder open zijn voor de ideeën van een nieuwen tijd, waardoor de sfeer in de Loges allicht in harmonie zou blijven met de opvattingen in de profane wereld.

Er is echter in de Gemengde Orde een bezwaar van anderen aard: zij behoort tot een internationale organisatie. Mocht het echter inderdaad zoover komen, dat deze internationale bond het uitsluitende beletsel voor haar voortbestaan zou zijn, dan zal de Opperraad zeker tijdig die maatregelen nemen, die dat beletsel uit den weg ruimen.

Resumeerende zouden wij dus nu tot de volgende conclusie komen:

Als we de groote lijnen bezien, waarlangs de economische verhoudingen zich ontwikkelen, dan is het niet onmogelijk, dat ook hier te lande de nationaal-socialistische gedachte dermate veld wint, dat zij de heerschende wordt. In dat geval is het internationale van onze Orde een beletsel voor haar voortbestaan. Wordt dit beletsel weggenomen, dan is er o.a. groote kans, dat onze Orde haar werkzaamheden zou kunnen voortzetten, mits zij zich streng houdt aan datgene, wat tot den arbeid op maçonniek gebied in engeren zin behoort en zich niet laat verleiden tot het innemen van een bepaald standpunt in economischen of politieken zin, dat met de nationaal-socialistischen denkbeelden in strijd is.

Het spreekt vanzelf, en het blijkt, naar wij hopen, genoegzaam uit het bovenstaande, dat het niet onze bedoeling is geweest bepaalde denkbeelden te propageeren. De verschillende vragen, die ons bereikten maakten het echter wenschelijk nader in te gaan op het wezen der nationaal-socialistische gedachte, de mogelijkheid van een ontwikkeling daarvan ook hier te lande en de gevolgen van die eventueele ontwikkeling voor de Vrijmetselarij. Het geheel is dan ook veronderstellenderwijze bedoeld; wij zijn geen profeten en wat de toekomst brengt zullen wij pas weten als de tijd daar is. De *mogelijkheden* tijdig onder het oog zien kan echter nooit kwaad.

F. E. F.

DE MADONNA IN DE KUNST EN DE MARIASYMBOLIEK.

Als een roode draad, symboliseerende de wisselende verkondigingspathos van het liefdesevangelie en zijn binnentreden in de harten der menschen, loopt door de kunst, door de tijden heen, de vormrijke voorstelling van de Moeder met het Kind.

Als een steeds domineerend motief in de geschiedenis van de kunst ontmoeten wij sedert de aller oudste tijden van de Christelijke kerk het Mariabeeld. Reeds gedurende de eerste onrustige dagen van het Christendom, gedurende den tijd van de Romeinsche Keizers was zij het model voor kunstvollen impuls, die zijn uitdrukking vond in muurschilderingen in de onderaardsche katakomben, waarheen de aanhangers van de nieuwe leer hun toevlucht gezocht hadden. Van het eind der 1ste eeuw en van het begin der 2de eeuw zijn er zoodoende enkele fragmentarische resten van dergelijke muurschilderingen bewaard, en al getuigen deze tamelijk primitieve werken niet van een bijzonder groote kunstvaardigheid, zoo zijn zij er toch een zuivere getuigenis van, hoe de Mariagestalte al van het begin af sterk de gemoederen beïnvloedde.

In de daarop volgende tijd vinden wij weliswaar meerdere Madonnabeelden, of misschien hier nog beter gezegd: beelden van de Moeder en het Kind, maar wat deze beelden betreft, veronderstelt men in het algemeen dat hier nog het eigenlijke motief is geweest: "Ecclesia mater" d.w.z.: de moederlijke Kerk. Ik wil hier nog speciaal de aandacht vestigen op deze aller eerste, oorspronkelijke symbolische beteekenis van het Mariabeeld, dus nog niet de Madonna, maar de moeder, de kerk als moeder beschouwd, of waarom niet nog verder te gaan de moeder-aarde, de reminicentie, de flauwe herinnering van de Maya in de Indische godsdienst of de Isis in de Egyptische mysteriën. Hierover echter meer in het tweede gedeelte van mijn beschouwing.

Het was echter niet, voor dat de Maagd Maria door de Synode in Efeze in het jaar 431 geproclameerd werd als "de waarachtige Moeder Gods", en haar beeld daardoor onder den invloed kwam van de dogmatische opvatting der kerk, dat het uitbeelden van de Madonna eerst recht begon.

In de klassificatie van de oudere Madonnabeelden kan men onderscheiden tusschen twee hoofdgroepen, de tronende of zittende Madonna en de staande Madonna, en van deze geeft ons de eerste,

de tronende Madonna een mogelijkheid tot een duidelijk overzicht hoe de nieuwe karaktertrekken in de kunst zich vormden, vooral in de dogmatisch kerkelijke kunst, gedurende de volgende eeuwen.

Van de tronende Madonna bezitten wij wel het grootste aantal kunstwerken van de oudste tijden, en het is een belangrijk feit, dat bijna dezelfde opvatting en dezelfde geestelijke bewerking bij de meeste kunstenaars te vinden is vanaf het begin onzer jaartelling tot omstreeks het jaar 1000. In de mosaiken van het midden der 6e eeuw in de oude kerk S. Apollinare nuovo te Ravenna, troont Maria als de „allerheiligste" naast het koor en op dezelfde wijze is zij uitgebeeld nog in de 15de eeuw in de laatstbisantijnsche muurschilderingen van de Atoskloosters, hier zelfs vaak in het hoofdkoor van de kerken als het middelpunt aller blikken. Van de 11de eeuw af neemt het aantal der Mariabeelden steeds meer toe, duidelijk getuigende hoe de cultus van de heilige Maagd immer meer de overhand krijgt — zonder twijfel een direct gevolg van de toenemende macht van het Pausdom, maar in de bonte schaar domineert nog steeds de tronende Madonna.

Wat de staande Madonna betreft, blijkt het, dat zij het sterkst gestaan heeft onder den invloed van den geest der Antieken, daar de oudste bewaarde exemplaren van beeldhouwwerken van de staande Madonna op een oorsprong uit den christelijken orient duiden. Daar deze typen daarbij bijzonder algemeen worden in de bisantijnsche ivoor-beeldhouwkunst, zoo is het niet te verwonderen dat dergelijke gemakkelijk over te brengen werken ook naar het westen ingevoerd werden, en daar de schilders beïnvloedden. Een zekere praktische beteekenis kreeg zij nu ook in de omstreeks het jaar 1000 ontstaande gothiek, waar de naar de hoogte strevende architectuur haast onvoorwaardelijk een staande Madonna verlangde, en daarom ontwikkelde zich ook onder den strengen scheppinggeest van de gothiek een speciaal type, waarover straks meer. Zoo langzamerhand maakte zich toch de staande Madonna vrij van den invloed van zijn bisantijnsch voorbeeld, en wordt zij in wezen een Fransche verschijning die zich over het geheele occident, het gecultiveerde Westen, verspreidde en in wisselende vormen voortleefde zoo wel in het Noorden als in Italië waar zij — toen de tijd er voor rijp was — het hoogtepunt bereikte van haar duizendjarige incarnatie-geschiedenis in de Sixtijnsche Madonna van Rafael. De veranderingen overslaande van de Madonnatypen in de tusschenliggende tijdperken, is Rafael bewust of onbewust teruggegaan naar het bisantijnsche oertype, welks

zin hij verwezenlijkt heeft als een hemelsche visie van het vrouwenidéaal, in een hoogte en in een schoonheid, waarvan zijn voorgangers, gebonden door het dogma, niet eens hebben durven droomen.

Ik wil nu niet ingaan op alle tendensen en eigenaardige uitingen die wij in de kunst tegenkomen, maar ik wil de meest typeerende richtingen behandelen en enkele representanten hiervan voor het voetlicht brengen.

Naar de groote groepeering van tronende en staande Madonna's gedurende het eerste gedeelte van de Middeleeuwen ontmoeten wij tegen de 11de en 12de eeuw enkele sterkere nuanceeringen zoowel in houding als in wijze van uitdrukking. Op den duur kon men zich niet tevredenstellen met de Moeder Gods als een verheven Godheid in onbereikbare majesteit; dat het Christuskind en zijn moeder enkel een allegorische figuur was zonder leven. Zij moesten toch in hun symbolische vormgestalting van Liefde, ook iets van een meer menschelijke uitdrukking van liefde laten blijken. Zoo ontstond de zoogenaamde "glykofiluse" Madonna, wier karakteristieke trekken in het bijzonder zijn: het naar het kind gekeerde gelaat van Maria, de liefdevolle blik die zij op het Jezuskindeke werpt, en meestal ook het naar de moeder gewende gezicht van het kind. Door haar beduidend mindere representieve natuur als de twee oudere typen, is echter de glykofiluse Madonna meer voor afgezonderde dan voor openbare aanbidding geschikt en zij treedt daarom niet in zoo groote mate op, op de eerenplaatsen van de kerken maar komt vaker voor in den vorm van ivoren reliefs en miniaturen, en voornamelijk als half-figuur in schilderijen. Enkele bijzondere goede voorbeelden van deze karakteristieke Madonna bieden ons meesters van de renaissance als Donatello, Montegna en Michelangelo. En onveranderd in haar geestelijken zin, indien ook niet in haar vorm leeft deze "Liefdevolle" Madonna voort in de westersche kunst en was bijzonder geliefd in de 14de en 15de eeuw. Ja, de zelfde idée treedt nog op in de kunst van de volgende eeuw en men vindt haar zelfs nog bij Rubens en Rembrandt.

(Wordt vervolgd.) O. E. GRANLŬND.

Drie Lichten.

Ik weet er is een oude sage,
  Zij klinkt zoo vreemd, doch wonderdiep,
En komt uit lang vervlogen dagen,
  Toen God Zijn groote werken schiep.

Hij zond drie Lichten naar de aarde,
  Die nooit te dooven zouden zijn
En elke kleine vlam bewaarde
  In zich een groot en diep geheim.

O, eens de "Wijsheid" te doorgronden
  Van Hem, den Bouwer van 't heelal.
Waarvan drie Lichten steeds verkonden
  Zijn liefde, die steeds sterken zal.

Laat elk daarom een bouwer wezen,
  Die werkt met nooit verflauwde "Kracht"
Totdat een tempel is verrezen
  Voor Hem, die alle "Schoonheid" bracht.

TIPPY JONKER-VERBRUGH.

ARBEIDSTAFEL.

Opgave voor deze rubriek moet uiterlijk den **15den** van iedere maand in het bezit der **Drukkerij Duwaer, Prinsengracht 735, Amsterdam** zijn.

A∴ L∴ No. 41 "St. Germain" O∴ den Haag, Beukstraat 65.
28 Mei 2.30 u. in forma 1°, Inwijding. Beukstraat 65.
11 Juni 2.30 u. in forma 1°, Inwijding. Beukstraat 65.
14 „ 20.— u. in forma 1°, Inwijding. Beukstraat 65.
24 „ 20.— u. in forma 1°, St. Jansfeest. Beukstraat 65. Gezamenlijke viering der Haagsche Loges.
Leden uit andere O∴ welkom, gaarne bericht hiervan Wassenaar Kievitlaan 4.

A∴ L∴ No. 43 "Christiaan Rosenkreuz" O∴ Hilversum, Torenlaan 28.
Woensdag 31 Mei 20.15 u. in forma 2°. Bevordering.
Zondag 11 Juni 10.15 u. in forma 3°. Verheffing.
„ 18 „ 10.15 u. in forma 1°.
Woensdag 21 „ 20.15 u. Voorhof 3°. Verk∴ Off∴
Donderdag 22 „ 20.15 u. Leerll∴ cursus.

A∴ L∴ No. 53 "Washington" O∴ Amsterdam, Keizersgracht 133.
Vrijdag 26 Mei 20.— u. in forma 3°. Verh∴ Keizersgracht 133.
„ 9 Juni 20.— u. Voorhof 1°. Keizersgracht 133.

A.·. L.·. No. 74 "Ramses" O.·. Arnhem, Parkstraat 27.
Donderdag 1 Juni in forma 1°.
„ 15 „ Voorhof 1°.
„ 29 „ in forma 1°.

A.·. L.·. No. 91 "George Martin I" O.·. den Haag, Beukstraat 65.
1 Juni 20.— u. Bijeenkomst in forma 1°. Bouwst.·.
8 „ 20.— u. Voorhofbijeenkomst 3° en Bestuursvergadering.
15 „ 20.— u. Voorhofbijeenkomst 1°. Bestuursverkiezing. Sluiting van het werkseizoen.
24 „ Zaterdag 20.— u. Gezamenlijke St.·. Jansviering der Haagsche Loges, onder leiding van de A.·. L.·. "St. Germain".
Alle bijeenkomsten in het gebouw Beukstraat 65.

A.·. L.·. No. 92 "Pythagoras" O.·. Rotterdam, Rauwenhoffstraat 55a.
Maandag 22 Mei 20.15 u. Bijeenkomst Raad van Beheer.
„ 29 „ 20.15 u. Voorhofbijeenkomst.
„ 12 Juni 20.15 u. Verkiezing off.·., in forma 1°.
„ 26 „ 20.15 u. Viering St.·. Jansfeest, in forma 1°,

A.·. L.·. No. 701 "Georges Martin III" O.·. Haarlem, Lange Veerstr. 16.
Woensdag 7 Juni 20.— u. M.·. M.·. verg. Verkiezing Off.·. Off.·.
„ 14 „ 20.— u. Voorhof 1°. Sluiting werkjaar.

A.·. L.·. No. 725 "Hermes" O.·. Bussum, Iepenlaan.
Donderdag 1 Juni 20.15 u. in forma 1°.
„ 15 „ 20.15 u. Voorhof. Parklaan 24. Bestuursverkiezing.

A.·. L.·. No. 771 "Ken U zelven" O.·. Bilthoven, Julianalaan 102.
Donderdag 1 Juni 20.— u. Voorh.·. 3°, de Bilt.
„ 8 „ 20.— u. in forma 1°, sluiting.

A.·. L.·. No. 796 "Broedertrouw" O.·. Amersfoort, Regentesselaan 21 B.
Maandag 22 Mei 19.30 u. Bespreking rituaal 3°.
20.30 u. Cursus 1° en 2°.
„ 29 „ 20.— u. in forma 1°. Inwijding.
„ 5 Juni geen bijeenkomst.
„ 12 „ 20.— u. in forma 1°.
„ 19 „ 20.— u. Voorhof 3°. Bestuursverkiezing.
„ 26 „ 20.— u. in forma 1°. St.·. Jansviering.

A.·. L.·. No. 800 "De Drie Zuilen" O.·. Amsterdam, Keizersgracht 133.
Woensdag 7 Juni 20.— u. Verkiezing Off.·. 3° Voorhof.

A.·. L.·. No. 802 "Hiram Abif" O.·. Amsterdam.
Dinsdag 6 Juni 19.45 u. in forma. Verheffing 3°.
De bijeenkomst van 30 Mei vervalt.

A.·. L.·. No. 812 "Serapis" O.·. Huizen, N. H. Meentweg.
Zaterdag 17 Juni 20.— u. Voorhof 1°. Verkiezing Off.·.

A.·. L.·. No. 923 "Lux Veritatis" O.·. Eindhoven, Voorterweg 2.
Zaterdag 10 Juni 16.30 u. in forma 1°. Verkiezing Off.·. Off.·.